

na tega ali onega okr. šol. nadzornika, da dobi izpraznjeno učno mesto. Eden želi v mesto, drugi v vas itd.

Ali koliko je takih, ki jim je omogočeno delovati tako, kakor si želi pravi učitelj?

Dekret v roko, pa hajdi pogledat v ono vas, kjer naj se prične delo! Gospod predsednik razkaže šolsko poslopje, malo učilnico, zatohlo stanovanje itd. Prvi mrzli curek na razgreti idealizem. Ali mnogo jih je, ki se jim godi še slabše. Šolskega poslopja niti ni. Učilnica je v zasebni hiši v vasi, kjer ima domača živina časih boljše stanovanje nego učitelj ali učiteljica.

Želja, da bi to ali ono popravili, zadane na hud odpor, zakaj denarja je škoda, in gospod predsednik ne dovolijo tega.

Pouk se prične. V malo učilnico pride dvakrat preveč otrok, Z naporom vzdržuje disciplino. Učil ni. Krajni šolski svet, oziroma gospod predsednik so mnenja, da take šare ni treba.

Nastopi zimski meseci. Samski učitelji neugodnosti zime ne občutijo toliko kakor oženjeni z družino. Na vseh naših šolah so stanovanja večinoma urejena tako, da obstoje iz ene prav velike sobe, v katero bi moral nakupiti vso Naglasovo zalogo pohištva; druga soba pa je tako majhna, da se jedva obračaš v njej. Pozimi skoro ni mogoče oskrbeti kurjave za veliko sobo, torej stlačiti vso družino v malo.

Kje naj opravljamo pisarniška dela? Prva skrb po pouku mora biti, da se učilnica dovolj prezrači in osnaži. Ali naj pozimi na večer še enkrat kurimo, da bomo morali pisati? Na mrazu pa tudi ne bo nihče tega delal. Zaradi raznih takih okolnosti izgineva idealizem, saj imamo priložnost, da se čestokrat uverimo, kako morejo drugi stanoviti, ki se za svoj poklic niso toliko pripravljali kakor učiteljstvo — živeti v človeka dostojnem stanovanju.

Če pa si učitelj išče v raznih takih okolnostih zaslombe pri šolskih oblastih pa se mu končno pripeti, da ga iz službenih ozirnov premeste z dežja pod kap.

In če se učitelj v boju za svoj obstanek in ugled opre na šolske zakone, takrat pa reče gospod okrajni šolski nadzornik, da je zakon samo na papirju, ter da učitelju ukor!

Tako se je zgodilo meni in še marsikateremu tovarišu.

Umevamo težnje učiteljstva, posebno mlajšega, ki si hoče z izstopom iz učiteljske službe priboriti stopnjo v človeški družbi, ki mu gre po vsej pravici kot kulturnemu delavcu v državi. Gotovo pa je, da obstoje izjem materialnega položaja še druge uvaževanja vredne okolščine, ki učiteljstvu podirajo veselje do dela. Te so osobito: slaba šolska poslopja z neprimernim vlažnim stanovanjem, prenapolnjene učilnice, pre-slaba podlaga za nadaljnji potrebiti razvoj posameznih šol zaradi pomanjkanja učil itd.

K temu pridejo še dejstva, da so šolske oblasti, oziroma njih organi zastopali mnenje, da je šolski zakon le na papirju, in so v svojih odlokih celo citirali zakonite določbe, ki jih sploh ni.

Vsi merodajni činitelji naj skrbijo za čim hitrejšo odpravo teh nedostatkov, da ne bo treba prekmalu nekaterih šol zaradi pomanjkanja učnih oseb sploh zatvoriti.

Naš ideal je državna ljudska šola, ker le država more dati šolstvu in sploh posameznim šolam za razvoj potrebne podlage.

Vsi merodajni činitelji naj delujejo na to, da se ljudsko šolstvo uredi kot enotno državno šolstvo.

Josip Gorišek.

In še Potokar!

Neznatna vas je kočevska Draga in vendar je polnila svoječasno predele slovenskih in še več nemških časopisov. Celo v rajhu je poznana, saj so slovenski renegati in nestrpni Kočevarji izlivali svojo srd nad Slovenci celo v Berliner Zeitungl. Südmarka in nemško šolsko društvo sta pošiljala velike skladanice nemških knjig v Drago, kjer so polnile umazane bajte zagrizenih renegatov. Še danes vidiš lahko že umazane knjige, ki pa še niso razrezane in prečitane. Kdo naj bi jih vendar čital? Samo dve nemški rodovini sta v vasi — Wiederwohl in Glaz, a še ta znata popolnoma slovenski. Pač pa je notri več renegatov: Bartolov, Veselov, Knavsov, Žagarjev itd. Ti zaslepljeni nemčurji so imeli v okrajnem glavarstvu v Kočevju, v orožništvu, v svidmarki in sulfereinu najizdatnejšo pomoč. Ubogi Slovenci v Dragi! Niti govo-

riti si niso upali. Zaničevanje, denunciacije, obrekovanje, zatiranje se je vrstilo drugo za drugim. Le vprašajte še živečega Pavla Turka, ki je županovale v Dragi, konko ovaab je bilo cez njega! 17krat ga je sodišče preganjalo, nebrojnokrat glavarstvo. Niso mu mogli do živga, ostal je čist kot sonce. In župnik, pokojni gospod Kadunc? V žlici vode bi ga bili najrajši vtopili, ker ni hotel slovenskim renegatom nemški pridigovati in v šoli je učil krščanski nauk slovenski. Skof Missia se je bil kolikor toliko vdal nemškemu pritisku in sam svetoval g. Kaduncu, naj kompetira drugam.

In usoda je hotela, da je v to razpaljeno mesto prišel mlad, idealen slovenski učitelj Potokar, ki tudi sedaj polni predele slovenskih listov, kakor nekdanj Drago. Korekten učitelj lahko v svojem delokrogu stori veliko dobrega in tudi veliko doseže. Potokar je bil na svojem mestu tako, kakor malokateri. Priden kakor cebea, vesten in natančen v šoli. Uspehe je imel pri težavnem pouku (nemški oddelek in slovenski oddelek) vedno jako lepe. Vsi nadzorniki so hvalili tega vzornega učitelja. Poudarjamo: vsi nadzorniki, tudi nemški! S svojim neumornim delom je privabil zavedene otroke iz nemškega v slovenski oddelek. Odpiral je posili Nemcem oči, in marsikateri oče mu je še danes hvaležen, da je šolal svojega otroka v slovenskem oddelku, v katerem je bil vedno več slovenskih otrok. Nemški oddelek se je začel krciti. Iz tega odseva velik vpliv, ki ga je imel Potokar na starše. Sistematično je reševal slovenske otroke potujčevanja. To razmerje so seveda nitro ovovali v Kočevju. Ni jim bilo vse, da uziava Potokar spostovanje ljudstva. »Vso Drago nam bo poslovenil!« tako so tarnali tam ob Rinja. Pa so začeli z denunciacijami. Potokarju niso mogli blizo; vse njegovo delovanje je bilo umerjeno, pravilno.

Kakor v šoli, tako je bil na mestu izven nje. Potokar je bil pravi kulturni delavec. Videl si ga v vseh društvihi slovenskih, sedel je v občinskem odboru, vasil petje, gojil godbo, prirejal sestanke staršev, vabil je sosodne Hrvate iz Cebra in Potočane v Drago, da je krepil slovensko zavest. Med Slovenci ni bilo razpore. Vsi so bili eno. Zavedali so se voditelji svoje misije. Reševali so Slovence. Bratomorne politike niso gojili, saj so imeli važnejšo nalogo in važnejše zvanje. In duša teh dobrih Slovencev je bil Potokar, ki je bil vzor človeka in velika, blaga duša. Lep je bil sad njegovega truda. Zal, da je odšel prehitro. Zapustil je nebroj lepih spominov. Radi smo prihajali v Drago — v središče zavednega slovenskega življenja.

Sedaj nam je v Drago pot zaprta. V razvalinah je kulturni Potokarjev dom. V slovenskem oddelku je baje sedaj samo še 18 otrok, in čuje in strmite, v Dragi se šopiri po zaslugi bivšega c. kr. dež. šolskega sveta in po zaslugi voditelja prejšnje S. L. S. dr. Susteršiča zasebna sulfereinska šola. Zjokal bi se človek nad to gnusobo. Občinski odbor je v nemčurjskih rokah, in vse Potokarjevo slovensko delo je porušeno. In tega preizkušnega moža sedaj preganjajo? Mi pa, ki znamo ceniti njegovo delo, kličemo: Klobuk dol pred Potokarjem! Zasledovali bomo njegovo preganjanje in potem bomo govorili jasno in glasno o Susteršičjanah!...

Potočan.

Nemščina kot drugi jezik na ljudskih in meščanskih šolah ter slovenščina kot obligatni predmet na manjšinskih šolah.

Višji šolski svet z dne 20. t. m., štev. 660, sporoča vsem javnim in zasebnim učiteljskim, vsem mestnim in okrajnim šolskim svetom v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani:

Na podlagi ukaza poverjenišva Narodne vlade SHS za uk in bogočastje v Ljubljani z dne 20. novembra 1918, št. 8608, odreja višji šolski svet glede nemščine kot drugega jezika na ljudskih in meščanskih šolah ter glede slovenščine kot obligatnega predmeta za prehodno dobo sledeče:

Nemščina se kot obvezen predmet iz vseh ljudskih in meščanskih šol v vsem območju Narodne vlade SHS v Ljubljani takoj odpravi. Dovolj se kot obvezen predmet na štiritirazrednih in večrazrednih ljudskih ter na meščanskih šolah, in sicer v smislu izvršilnega predpisa k št. 12. dok. šol. in u. r., če to želijo starši in se za tak pouk oglasi v razredu vsaj 15 otrok. Ako se oglasi v kakem razredu manj kot 15 otrok, je le-ta priklopi bližnjemu nižjemu ali višjemu razredu. Pouk se vrši od 3. šolskega leta dalje po

3 ure na teden v vsakem razredu po drugem obligatnem šolskem pouku in šteje k dolžnostnemu pensumu pristojnega razrednika. Ako se z urami neobveznega nemškega pouka prekorači obvezna učna dožnost učiteljeva, se nadure postavno nagradajo.

V obmejnih krajih bivše Koroške in Spodnje Stajerske se vrši ta pouk na isti način tudi na vseh nižje organiziranih šolah.

Namesto nemščine, ki odpade kot obligatni predmet, dobe:

a) na štiritirazrednicah v III. razredu: slovenski učni jezik s posebnim ozirom na spisovni pouk po 4 ure — računstvo po 2 uri in realije po 2 uri več na teden; v IV. razredu: slovenski učni jezik po 3 ure — računstvo po 2 uri in realije po 2 uri več na teden.

b) na petrazrednicah in osemrazrednicah v III. razredu: slovenski učni jezik po 3 ure — računstvo po 2 uri in realije po 2 uri več na teden. V ostalih razredih: slovenščina po 3 ure — računstvo po 1 uro in realije 1 uro več na teden.

c) na šestrazrednicah in sedemrazrednicah v III. in IV. razredu: slovenščina po 3 ure — računstvo po 2 uri in realije po 2 uri več na teden. V ostalih razredih: slovenščina po 3 ure, računstvo po 1 uro in realije po 1 uro več na teden.

Eventualno se tako pridobljene ure za slovenščino lahko še zdaj deloma porabijo v to, da se večji otroci vsaj nekaj malega seznanijo s srbohrvaščino.

Glede slovenščine na manjšinskih šolah pa velja:

Slovenščina naj se poučuje na manjšinskih šolah kot obvezen predmet, in sicer:

a) na enorazrednicah, dvorazrednicah in trirazrednicah od tretjega šolskega leta dalje na račun učnega jezika in pomnoživiš število jezikovnih ur za 2 na teden, po 7 tedenskih ur v vseh letnikih.

b) na štiritirazrednih in večrazrednih šolah od tretjega razreda dalje v isti izmeri, v kateri se je doslej poučevalo nemščina kot obligatni predmet.

Ta odredba naj se začne takoj izvrševati. Učiteljske (mestni, okrajni šolski svet) naj obvesti o njej nemudoma vse podrejene krajne šolske svete in šolska vodstva.

Predsednik: Sušnik.

Iz naše organizacije. Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo bo imelo v nedeljo, dne 16. februarja, ob 3. uri popoldne v Učiteljski tiskarni svoj redni letni občni zbor z običajnim vzporodom. K obilni udeležbi vabi odbor.

+ Pedagoško društvo v Krškem je zborovalo v nedeljo, dne 26. januarja, v Krškem. Navzlic temu, da je bilo zborovanje zaradi oddaljenosti namenjeno le za Savsko dolino, se je zbralo do petdeset tovarišev in tovarišic, med njimi tudi zastopniki mnogih šol s štajerskega Posavja, kar nas je iskreno veselilo. Ganglovo predavanje o novem šolskem zakonu smo poslušali z vso paznostjo. Spoznali smo, da je bil osnutek izdelan od mož, ki pojmi, da živimo v novi državi in hočemo novega življenja brez spominov na nekdanje suženstvo. Koncem predavanja se je vnela živahna debata in je bila soglasno sprejeta resolucija, ki se izreka za nevtralizacijo šolstva, ker vidi učiteljstvo v njej edino možnost za prosto in narodu koristno delo v šoli in izven šole. Tovariš Gangl je žel za svoja izvajanja odkrito priznanje in pohvalo. Prišlo je predavanje tovariša Magerla o izboru snovi za zgodovinski pouk z ozirom na novo dobo naše osvoboditve. Tovariš Magerl je med nami znan kot strokovnjak, in kot takega se je pokazal tudi v svojih izjavah. Zato so ga zborovalci naprosili, naj kolikor moči hitro priobči svoj referat v »Popotniku«, da se bo vse slovensko učiteljstvo lahko ravnalo po lepih nasvetih. Med slučajnostmi omenimo nastopne točke: Tovariš predsednik je pozval učiteljstvo, naj deluje na to, da bo vsakdo organiziran v naši Zavezi. Pedagoško društvo ima že devetdeset članov, vendar je še mnogo dela, preden se izpolni naša najsrčnejša želja: da bodo eno, kakor je naš stan le eden. Dalje je opozoril na znamenit dopis tovariša Grudnika o naših krajnih šolskih svetih, ki so hvala Bogu v novih zakonskih načr-

tih odpravljeni. Ob tej priliki je opomnil tovariš Malnarčič na dejstvo, da se dobe po Dolenjskem člani krajnih šol. svetov, kateheti, župniki in drugi ljudje, ki javno in skrivno podirajo ugled Jugoslavije in naše dinastije Karagjorgjevičev. Omenimo le en slučaj izmed mnogih, ko je župnik javno izjavil, da ima kralj Peter krvave roke. Pozivljamo Zavezo, naj na pristojnem mestu doseže, da se neha na ta način podirati delo, ki ga opravlja učiteljstvo. Ker vemo, da Šusterčijancev ne moremo izpreobrniti, hočemo, da se nam prepusti vsaj vzgoja mladine v duhu nove domovine in v ljubezni do domače dinastije. Tovariš predsednik je z ozirom na grozodejstva, ki jih opravljajo Italijani po okupiranih krajih, stavil resolucijo, ki izraža ogorčenje na takem ravnanju posebno z ozirom na slovenske šole, ki jih sovražno zapira in pušča mladino brez pouka ali pa ji vsiljuje ob enem s slaščicami italijanske abecednike. Resolucija je bila soglasno sprejeta. S pozivom, naj učiteljstvo vsepovsod stopi v vrste Sokolstva in prične z novim resnim delom, ki bo vredno resnih časov, je zaključil predsednik zborovanje. Pri sestanku v gostilnici pri Jermanu smo se nato ožji prijatelji po dolgem času zopet lahko pogovorili o tem in onem. Tovariš Humek je nazdravil tovarišu Ganglu kot prvobojevniku za našo stvar in se mu zahvalil za trud, ki ga je imel v dolgoletni borbi za naše pravice in naše plače, ki smo jih končno dosegli! Tovariš Gangl je poudarjal, da je le v skupnem delu in poštenosti, v pravici in resnici moč. V tem znamenju delaj učiteljstvo in doživelo bo lepših dni!

D. H.

+ Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo občni zbor 9. januarja t. l. Udeležilo se ga je nad 70 članov. Takšne udeležbe ni bilo nikdar pred, še manj pa med vojno. Prišlo je vendar enkrat spoznanje! Upajmo vsaj, da je marsikatero to privedlo v organizacijo.

Predsednik tovariš Gorup je pozdravil navzoče, med temi nove člane ter izrednega člana, ravnatelja ptujske gimnazije gospoda Vajdo. Z navdušenjem so bili pozdravljeni tovariši Rozband, Schalda in Jančič, ki so se pred kratkim vrnili iz vojnega ujetništva. Tovariš Rozband se je kot prostovoljec nahajal v srbski armadi.

Ravnatelj Vajda je izjavil, da je prišel kot narodni šolnik v naš krog, ki mu je na srcu le pouk in vzgoja našega ljudstva. Priporočal je, naj se tovariši brigajo tudi za šoli odrasle otroke; ustanavljajo naj se bralna, pevka in druga društva. Skrbí naj se pa že v ljudski šoli za učiteljski naraščaj. Obenem opozarja na društvo državnih uslužbencev, ki se je ustanovilo v Ptuj in h kateremu naj bi pristopilo tudi učiteljsko društvo. Določil se je tovariš Šerona za zastopnika na seji imenovanega društva, ki se je vršila istega dne ob 6. uri zvečer. O seji bo poročal na prihodnjem zborovanju.

Nato je obširno poročal tovariš Mirko Lešnik o pridobivanju novih članov, o najprimernejšem načinu plačevanja udnine in morebitnih izrednih prispevkov. Stavil je sledeče predloge, ki so bili po daljši debati sprejeti:

- 1.) Vsaka učiteljica in vsak učitelj v okraju bodi član organizacije.
- 2.) Udnina naj se pobira po skupinah šol po tovariših, ki so za to določeni.
- 3.) Na zborovanjih naj se ne pobirajo nikakršni prispevki.
- 4.) Vsak član naj plača za vsako zamujeno zborovanje v prid društveni blagajnici po 2 kroni.
- 5.) Po skupinah šol naj se pobirajo tudi izredni društveni prispevki.

Na ta način se bo lahko izpopolnila društvena knjižnica tudi s hrvatskimi in srbskimi spisi. Skupine šol z nabiratelji so se določile sledeče:

1.) Tovariš Kerbler: Cirkovci, Sv. Lovrenc na Dravskem polju, Ptujška gora, Majšperk, Naraplje, Sv. Duh v Hal. in Stoperce.

2.) Tovariš Mirko Lešnik: Sv. Janž, Hajdina, Breg, Nova cerkev, Sv. Vid, Leskovec in Sela.

3.) Tovariš Ramšak: Ptuj mesto, Ptuj okolica, Vurberg, Sv. Bofiank, Sv. Urban in Sv. Marko.

4.) Tovariš Gorup: Sv. Andraž v Slov. gor., Polensak, Sv. Lovrenc v Slov. gor. in Dornova.

5.) Tovariš Ivan Čeh: Sv. Marjeta, Zavreč in Sv. Barbara v Halozah.

Vršile so se nato volitve novega odbora za tekoče leto s sledečim izidom: Tovariš Gorup — predsednik, tovariš Šerona — predsednikov namestnik, tovariš Ivan Čeh — tajnik, tovarišica Milčinska — tajnica, tovariš Kajniš — knjižničar, tovarišica Luknarjeva — blagajničarka, tovariš Schalda — pevovodja, to-